

Din memoriile lui Teodor Colțescu

Ion M. Ungureanu

I.- „AMINTIRI 9 – 12 MAI 1900

Una din cele mai plăcute amintiri din viața mea de elev, de liceu, este din perioada zilelor de 9 – 12 mai 1900.

În anii 1897 – 1900 am fost elev în cursul inferior de la liceul „Traian” din Tr. Severin.

De modul cum a fost condus acest liceu de către directorul Theodor Costescu (gorjean la origine nm) se vede în cele publicate de ziarele din acel timp, referitor la manifestațiile de la București în zilele de 9 – 12 mai 1900.

Ceea ce a încântat publicul a fost, desigur, cultura largă ce s-a dat de liceul de la Tr. Severin – cultura corpului și a minții: gimnastică, desen, pictură, muzică vocală, muzică instrumentală. Totul îngrijit, nimic nu este neglijat. Elevul când isprăvește școala poate să-și dea seama că a început să fie om. Ziarul „Adevărul” laudă fără rezerve rezultatele profesorului Theodor Costescu. La rubrica „Carnetul meu”, Constantin Mille consemnează rânduri elogioase: „Joi seară, asistând la festivalul dat de elevii liceului „Traian” din Tr. Severin, mă gândeam la ce poate face un singur om și ce s-ar putea face în țara românească dacă ar răsări mai mulți oameni cu bună voință”.... Manifestările de la București au fost următoarele: 1. La 9 mai am defilat cu compania de elevi și fanfara la Cotroceni în fața fostului prinț Ferdinand. 2. La 10 mai am defilat la statuia lui Mihai Viteazul în fața regelui Carol I. Regele a fost atât de mulțumit de organizarea noastră militară, încât ne-a invitat la masă la palatul regal, pentru a doua zi, adică pe 11 mai. La ora stabilită – 12 – eram în grădina palatului unde am găsit mesele aranjate cu tot felul de bunătăți alimentare pe ele. Într-o jumătate de oră, parcă a bătut vântul, dar când să terminăm, locotenentul nostru a comandat „Drepti!”. Noi, ca să dăm dovadă că suntem disciplinați militărește, am luat poziția de „Drepti!”. Pe masă, însă rămăseseră ce ne plăcea mai mult – grămezi multe și mari, de portocale. Regele Carol I trecând pe lângă noi ne-a spus: „Luați portocale în pusinar, luați portocale în pusinar!”. Noi, când am auzit din gura regelui să luăm portocalele în buzunare, n-am mai ținut seama de ordinul locotenentului și ne-am năspustit pe grămezile de portocale și în cinci minute nu a mai rămas nici o portocală pe mese. În seara de 11 mai am dat o foarte reușită reprezentație la Ateneul Român. Menționez că la fanfară eu eram la toba mare iar la talere aveam un coleg care era artist în a le bate. Cu toba mare și talerele răsunau Bucureștii. La finele anului 1900 eu am luat premiu la muzică pe întreg liceul”.

II.- *VIZITAREA LOCALITĂȚILOR ISTORICE DIN RĂZBOIUL DE LA 1877 – 1878 – Calafat, Rahova, Grivița, Plevna, Vidin, în final Sofia – capitala Bulgariei.*

Una din excursiunile cele mai frumoase și interesantă ce am făcut în timpul când eram elev de liceu, a fost vizitarea localităților istorice din războiul de la 1877 – 1878, prin care am scăpat de o robire de 500 de ani.

Ori cât ai citi cărțile de istorie în care se descriu faptele de război, nu impresionează ca atunci când se pot vedea locurile unde s-au petrecut acele fapte de război.

În adevăr, când am văzut la Grivița, locul unde căpitanul Valter Mărăcineanu a înfipt steagul românesc, îndeplinind adevărate fapte de eroism, a fost foarte impresionant, având în vedere greutatea săvârșirii acelor acte de eroism. În adevăr, în imediata apropiere a redutei Grivița era o vale adâncă pe care armata română trebuia s-o treverseze. Turcilor din reduta Grivița le era foarte ușor să apere reduta, fiind privilegiați de această vale, căreia i s-a dat numele de „Valea plângerii”, având în vedere sacrificiile de vieți care s-au pierdut în această vale (Acolo și-a dat viața și soldatul din Regimentul 6 linie, Zaharia Zamfir din Rășina, din neamul Nisipenilor. N.n).

Nu tot același lucru s-a petrecut la Plevna, care a fost asediată de armata română și rusă timp de 3 luni, când comandantul armatei turcești a capitulat fără lupte, întrucât terminaseră proviziile de alimentare. A fost tot așa de impresionantă vizitarea localităților Rahova, Vidin și Calafat. Excursiunea s-a terminat cu vizitarea capitalei Bulgariei – orașul Sofia, așezat într-o poziție pitorească la poalele Balcanilor. Am vizitat multe din clădirile de seamă ale acestui oraș. Am legat prietenie cu mulți elevi de seama mea cu care am avut multă vreme corespondență prin poștă.

După 10 ani, adică în 1913, eu personal am ajuns la 5 km în apropiere de Sofia, în stare de război. Am fost cu mica mea unitate – fiind în grad de sergent, în cel mai apropiat punct de Sofia, arătând soldaților clădirile din Sofia unde petrecusem cu elevii diferitelor școli în Sofia cu 10 ani mai înainte.

Avea dreptate secretarul general al O.N.U. cu ocazia vizitei în țara noastră, declarând că „ în raporturile dintre state nu există nici prietenie perpetuă, nici dușmănie perpetuă, ci numai interese perpetue” (este vorba despre suedezul Dag Hamarskjold. Nn) ”.

III. AMINTIRI DIN LAGĂRUL GERMAN

Februarie 1918. Mă aflu în lagărul Breesen din Germania, prizonier de război. Mă gândeam ca și ceilalți prizonieri la soarta României. Evenimentele se precipitau, dar era greu de prevăzut finalul tragediei.

Într-una din zile, către seară, vine un soldat german din garda lagărului și întrebă de mine. Camarazii, arătându-mă, a venit la mine și mi-a comunicat, că la ora 3 noaptea să am tot bagajul pregătit, întrucât la acea oră voi fi dus în alt lagăr. Fără a da alte explicații, soldatul a plecat.

Nedumerirea și neliniștea mea era mare. Știam că nu avusesem purtări care să mă expună la sancțiuni. În fine. Ordinul e ordin. M-am pregătit și exact la ora 3 noaptea au apărut 2 soldați cu arme și felinare.

Am plecat din lagăr pe o câmpie care părea că nu mai are margine. Zăpada era mare și deci, și drumul greu. Odată cu ziua am ajuns la o mică stație de cale ferată, de unde am continuat drumul cu trenul. Cu circa 2 ore înainte de seară am ajuns în Berlin, de unde trebuia să schimbăm trenul. M-au impresionat mult clădirile din Berlin, care aveau un aspect deosebit de clădirile din țara noastră.

Întrucât mai era o oră și ceva până să plecăm, am intrat la o cafenea, unde am tratat pe cei doi soldați cu câte o cafea.

La observația mea că această cafea era fără zahăr, sentinelele au făcut mare haz. Am sorbit cafeaua în grabă deoarece se apropia ora plecării cu trenul. În timpul cât am stat la cafenea auzeam din când în când, la mici intervale un sgomot – duruit puțin, nedefinit pentru mine. La întrebarea mea ce se aude ?, mi s-a răspuns că sunt trenuri. Într-adevăr, trenurile soseau și plecau așa de repede ca și tramvaiele.

În fine, a sosit și trenul cu care trebuia continuată călătoria noastră. Până să vedem în care vagon trebuie să ne urcăm, trenul a și plecat. Eu și cu o sentinelă am reușit și ne-am urcat în vagon. Cealaltă sentinelă a rămas pe peron întrucât trenul își luase viteză mare. A doua zi dimineața, această sentinelă ne aștepta pe peronul altei stații.

În timpul călătoriei am întrebat pe acești 2 soldați, dacă știu ce va fi cu mine și anume unde mă duc și pentru ce. Mi s-a răspuns că atunci când vom ajunge în lagărul Lansdorf, am posibilitatea să-mi spună, dar mi-au atras atenția, ca nu cumva să-i divulg, fiindcă sanțiunea ar fi moartea pentru ei, pentru că i-ar trimite pe frontul de vest, unde se știe ce este.

Întrebându-i din ce parte a Germaniei sunt, au răspuns că sunt francezi din Alsacia. Numai atunci mi-am dat seama de caracterul plin de blândețe al acestor oameni.

Ajungând în lagărul Lansdorf, am aflat prin ei că sunt trimis în țară, pentru a fi pus în libertate și a relua funcția de șef de birou la Prefectura Gorj, funcția ce o avusesem înainte de a pleca la război.

La Lansdorf s-a format un mare convoi de soldați români prizonieri care au fost repatriați. Ajungând în București, pe mine m-au trimis în lagărul Tonola, iar de acolo, la Tg. Jiu. Spre norocul meu, la Tg. Jiu am ajuns într-o zi de duminică. În lagărul din cazarmile regimentului am găsit un singur plutonier de serviciu, care după oarecari explicații, mi-a dat să semnez o declarație, după care urma să fiu pus în libertate.

Citind declarația, am constatat că mi se puneau f multe obligațiuni, majoritatea contra sentimentelor mele de român. Enumăr câteva: că nu voi mai lua niciodată armele contra puterilor centrale, că nu voi unelti nimic contra intereselor puterilor centrale, că mă voi supune la toate ordinele ce mi se vor da de ele și că în caz de neexecutare voi fi împușcat.

Am refuzat categoric de a semna această declarație și a rămas să mă prezint a 2-a zi la Prefectura civilă, unde se știa de venirea mea, dar atât fostul prefect cât mai ales funcționarii au rămas impresionați de declarația mea că nu pot rămâne. Le-am mulțumit la toți pentru intenția ce au avut de a mi se face bine și....la revedere.

*Sentinela mă silea să mă duc la comandatura germană. .... Acolo am fost primit de un maior german foarte prezentabil, dar care, după oarecare explicațiuni date de sentinelă, am fost întreat de maior: -- **Wohlen sie nicht bleiben hier ?**ⁱ . Răspunsul meu a fost: - **Nein !**ⁱⁱ. S-a repetat întrebarea, dar de astă dată cu accent de supărare: **Noch einmal ?**ⁱⁱⁱ . La răspunsul meu negativ, cu gest de mare supărare, a luat actul de la sentinelă, și, acolo pe loc a pus rezoluția : **Zuruk**^{iv} Ce simplă rezoluție ?!. Aceasta însemna pentru mine întoarcerea la lagărul de la Marea Baltică. Imediat s-a și pus în executare această hotărîre. La orele 11 s-a dat hotărîrea iar la ora 1(pm) am și fost în primul tren ce pleca din Tg.Jiu spre București. La București am fost dus și internat la lagărul de la Cotroceni. După alte câteva zile am fost transportat în lagăr la Slatina, iar de acolo cu un alt grup de ofițeri români, tot prizonieri, am fost duși în Germania în lagărul din Straslund, insula Dauhilm, unde eu mai fusesem prima dată în 1916. În același lagăr mai erau prizonieri ruși, englezi, francezi și români. Legături cu Crucea Roșie aveau toți ceilalți prizonieri înafară de români, că erau mai vechi. Dacă ceilalți se bucurau de o alimentație mai bună, românii prizonieri îndurau foamete. Din surplusul existent la ceilalți, mai ajungea ceva, ceva și la români, mai ales de la ruși, prin intermediul lui Jean Richitoșmiț din Tg. Jiu care era ordonanță la ruși.*

- *Dă-mi Doamne, sănătate și un dram de noroc !. Așa sună o veche zicătoare românească.*

Nu știam că are să vină și pentru mine o vreme ca să mă conving de acel lucru. Aflându-mă pentru a doua oară dus în lagăr, unde regimul de înfometare se accentua, mă întream: Până când va dura această stare de prizonierat, mai ales că se încheiase dezastruasa pace de la Buftea.

Al 3-lea este D-l Colțescu Teodor, cu alți prizonieri, printre care, ușor rănit la cap și Pârvulescu de la Bălteni.

Într-o zi când eram mai deprimat sufletește, vine la mine un alt soldat german, dar nu să mă anunțe ca soldatul de la Bressen că voi fi mutat în alt lagăr, ci ca să-mi dea două recipise poștale cu care să mă duc la oficiul poștal al lagărului, unde prezentând recipisa, văd 2 soldați cu câte o cutie mare. Am luat acele 2 cutii și m-am dus la baracă, unde, desfăcându-le, am găsit în ele tot felul de bunătăți alimentare.

Ofițeri prizonieri, invalizi în lagăr la Bressen

Nu-mi venea să cred, dar era realitate. În aceste cutii am găsit și câte o carte poștală tipărită, cu adresa persoanei care mi-a trimis acele alimente. Era o

persoană din Anglia – Miss Oreil, pe care nici până azi nu am cunoscut-o. Fără aceste alimente aş fi suferit mult, mai ales că nu mai aveam nici o legătură cu Crucea Roşie. În fine, la trei luni după aceasta a venit ordin de repatriere pentru toţi ofiţerii români prizonieri. Am fost duşi la Bucureşti, şi de acolo eliberaţi. Credeam că am terminat cu toate peripeţiile războiului.

Când mă consideram mai liniştit, gândindu-mă cum să-mi aranjez rânduirea de viaţă, destrămată din cauza războiului, la vreo 4 luni primesc o citaţie de la Curtea Marţială din Bucureşti. Nu ştiam ce să mai cred de această situaţie. La termen m-am dus la Bucureşti şi prezentându-mă la Curtea Marţială am reuşit să aflu înainte de a începe interogatoriul despre ce acuzare mi se aduce. Nici mai mult, nici mai puţin, mi se aducea acuzarea că am fost un trădător al patriei, ca partizan al trădătorului colonel Sturza. Aşteptând pe coridor în faţa cabinetului de instrucţie, auzeam formula obişnuită de interogare: - Trădătorule, cum mai îndrăzneşti să mai mănânci o pâine în ţara românească când ştii că ai fost un trădător ordinar al patriei ?. Mă gândeam dacă mi se va adresa şi mie la fel.

După un sfert de oră apare şi maiorul care urma să mă cerceteze. M-a invitat...la interogatoriu şi când am auzit aceiaşi formulă: - Trădătorule, cum îndrăzneşti să mai mănânci pâine în ţara românească, când ştii că ai fost un trădător ordinar al patriei în care te-ai născut şi ai părinţi, fraţi şi alte rude ?!. Revolta mea a fost atât de mare că nu am mai ţinut seama că eram în faţa unui maior, iar eu locotenent, şi l-am întrebat: - Pe ce vă bizuiţi D-le Maior când îmi puneţi o întrebare atât de insultătoare pentru mine ca român ?. Mi-a răspuns printr-o întrebare: - Nu ai fost repatriat deodată cu partizanii trădătorului colonel Sturza ?. – Nu ! , a fost răspunsul din partea mea. Am arătat data repatrierii mele şi în aceiaşi zi am fost la Ministerul de Război, de unde am luat o adeverinţă prin care s-au confirmat cele arătate de mine. La vederea adeverinţei, tonul aspru şi sever al maiorului s-a transformat într-un ton blând recunoscându-se în adevăr, s-a făcut o greşală cu mine şi mi-a eliberat imediat o foaie de drum pentru călătorie cu trenul.

Deşi, toate cele arătate mai sus, mi-au provocat multe necazuri, totuşi eu am rămas mulţumit că mi-am făcut datoria de român.

Deosebit de plăcută a fost pentru mine şi situaţia când într-una din zile am auzit într-un grup de cetăţeni în Tg.Jiu, pe un profesor bătrân – ardelean naţionalist - Bobancu^v – exclamând cu glas tare: - Trăim într-o lume de trădători !. S-a găsit un singur român care a ştiut că a supt lapte de la o mamă româncă !.

A fost o aluzie la situaţia mea.”

N.B. Atitudinea de patriot a lui Teodor Colţescu a fost elogiată de presa vremii. În „Gazeta Poporului din Gorj”, din 18 decembrie 1918, chiar în editorial, reputatul jurnalist Virgiliu I Slăvescu, elogia, la superlativ, „O singură morală” a avocatului şi locotenentului în rezervă **Theodor Colţescu** – românul adevărat despre care este vorba în cuprinsul acestui material. În finalul articolului, înainte de semnătură, autorul Virgiliu Slăvescu i se adresa: „**Dacă celor „două morale”**”

nu le mai dau mâna, pe tine camarad și coleg, te rog, respectuos și cu dragoste a mă cinsti sărutându-ți mâna; mă simt prea mic față de suferința și jertfa ta”.

Un omagiu asemănător îi aduceau concetățeanului nostru și Baroul Avocaților din Ilfov, în frunte cu prezidentul lor Titu Magheru.

ⁱ Nu vrei să rămâi aici ?

ⁱⁱ Nu !

ⁱⁱⁱ Încă odată ?

^{iv} Înapoi.

^v Profesorul Ștefan Bobancu, fost director al Liceului Tudor Vladimirescu, în timpul ocupației din Primul Război Mondial, a fost întemnițat pentru atitudinea sa de patriot, autoritățile germane predându-l autorităților maghiare, care îl mai întemnițaseră și înainte de 1890, pentru că era român patriot, după care a trecut Carpații, de la Brașov în România. A fost pus în libertate numai după intervenția energică a Guvernului României.